

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 14.

V Ljubljani 15. julija 1873.

Tečaj XIII.

Šola in dom.

II.

Ni ga vprašanja tako imenitnega za prihodnje čase, od šolskega vprašanja, vendar večina ljudstva tega noče razumeti. Tem več pa so starši in drugi, katerim je tukaj prva skerb govoriti, da to zanemarjajo; toliko bolj si pa politične stranke prizadevajo, da razširjajo svoj uplív nad šolo in odgojo.

Pred vsem pa je tukaj potreba opominjati starše, da imajo do šole dolžnosti in pravice. Starši naj se živo zavedajo, da ni večje in svetejše pravice in dolžnosti od tiste, katero imajo do šole, in da sami svoje otroke v nevarnost spravljajo, ako ne tirjajo svojih pravic do šole.

Bog je izročil otroke staršem; njemu bodo odgovor, oster odgovor od njih dajali. Njih dolžnost je tedaj, otroke tako odgojevati, da bodo časno in večno srečni.

To pa vendar starši lahko spoznajo, da sami vsega tega ne morejo storiti. Za versko odgojo otrok je Bog odločil cerkev. Ako jo ubogajo, veliko ložeje spolnujejo svoje dolžnosti. Tudi, kar se tiče izomike za časno srečo otrok, morajo vendar starši spoznati, da vsega tega ne morejo otrok naučiti, česar jim je potreba, da si tukaj ložeje svoj kruh služijo. Zato je pa šola, da staršem pomaga.

Ali pa starši potem nimajo dolžnosti do otrok? Ali bo odsihmal, ko otrok stopi v šolo, skerbel zanj le učitelj ali učiteljica? Otrok je lastnina staršev, njih bode, naj gre, kamorkoli hoče.

Starši pa imajo tudi pravico in dolžnost, tirjati od šole kerščansko izrejo. To dolžnost spolnovati pa je staršem včasih zeló težavno, in

neprevidno ravnanje jih lahko zaplete v mnoge zopernosti, a dolžnost je vendar le.

Poglavitno vodilo kerščanske izreje pa je in ostane: Odgoja v družinah in odgoja v šoli, je le ena, oboje se mora strinjati. Premalo ceni šolo tisti, kateri misli, da ni dandanes potrebna in važna podpora domači odgoji, preveč pa, kdor misli, da bo šola nadomestila ali nepotrebno storila domačo odgojo; šola ne more več storiti, nego da podpira in pospešuje domačo izrejo, nikdar je pa ne more nadomestovati.

Iz tega pa sledí marsikaj: Pred vsem je jasno, da je odgoja v družini prva po času, pa tudi veliko imenitnejša od šolske izreje. Iz tega ozira pa narašča staršem dolžnost, da šoli pot pripravljajo in gladijo. Ne storili bi prav, ko bi se zanašali le na šolo, pa svoje dolžnosti zanemarjali. Tudi tačas, keđar hodijo otroci v šolo, morajo starši vse storiti, kar le morejo, ker marsikaj šola ne more storiti. Ako starši otrok ne naučé pobožnosti in molitve, ali jih bo učenik tega naučil?! Malokedaj! „Moja mati me tega niso učili“, bo rekel otrok, „tega ne potrebujem“.

Pa tudi šolske nauke nikar ne navalite vse učitelju na rame. Velik razloček je med domačo in šolsko odgojo. Vzemimo dva otroka; eden teh dveh je že domá slišal svetopisemske zgodbe, drugi še le v šoli. Kateri teh dveh jih bode bolje zapomnil? (Dalje prih.)

Odlomki iz zemljezanstva.

Že poprej smo govorili, da so v teh dobah morske živali živele tam, kjer je sedaj suha zemlja, da je tedaj te kraje morje zalivalo. Sedanja razdelitev zemlje in vode po poveršji zemlje je še celó mlada. O tem času, ko so živeli prvi ribo-kušarji (sauriji) še ni bilo ne duha ne sluha od podobe suhe zemlje, kakoršna je sedaj. Mogočnih kamnatih skladov na videz postavljenih za večnost, v Evropi, Aziji in Ameriki, po Alpah, Himalaju in Kordelierih tačas še ni bilo. Velika, dasiravno sploh razširjena zmota je, da so naj veličastnejše in naj višje gore tudi naj starše. Zemljezanstvo za gotovo pripoveduje, da so te gore še mlade — v primeru govorjeno — in so nastale še le v poslednjih dobah zemskega razvoja. V jurasovi dobi še ni bilo naših Alp, tedaj tudi ni bilo srednjeevropejskih rek n. pr.: Rene, Labe, Donave i. dr.; a sedanje Angleško je pa bilo delta velikanske reke. Kje da je izviralá, od kod je tekla, kdo to vé? Le nekateri nasadi, nanosi sladkih voda nam to pričajo.

Za tem je nastopila kredna tvorba, iz nje pride bela kreda, katero rabimo pri pisanji; vendar ni misliti, da bi bila kreda poglavitni in edini del te tvorbe. Bela kreda obstojí skoraj iz samih mikroskopno majhenih hišic žival, kojih sorodniki sedaj pod imenom foraminifere prebivajo v morji.

Na Francoskem je kredno ozemlje precej veliko, tudi angleška ima dosti te tvorbe, in popotnik že od daleč zagleda belo skalo, ki pri Doveru zrè v morje. Na Slovenskem je kredna tvorba tudi precej razširjena, zlasti na Kranjskem in Primorskem, kajti Gorjanci so vsaj v zgornjem delu večidel kreda, ki se vleče skozi Kočevsko notri do Hrušice. V tej tvorbi, ki še dalje sega v Istro, je večina naših po vsem svetu tako imenitnih jam in preduhov, posebno na Krasu.

V kredni tvorbi se najdejo, kakor drugače ne more biti, morski stanovalci, posebno pa sauriji, tudi se najdejo zobje morskih volkov; rastline se le redko kje nahajajo.

Kako dolgo je trajala kredna doba, kdo more to povedati, vsikako pa obsega dolgo dobo časa; ali več ali manj dolgo za ta ali uni kraj.

Za njo pa pridejo skladbe, katere spadajo k terciarni sistemi. Tercijarni utvari so zelo različni; v nekaterem kraju jih je več nego v nekaterem, sezeli so se tako rekoč po kadunjah. Razločijo se pa od prejšnjih utvarov posebno v tem, da se v njih najdejo bolj razvite rastline in živali, ki se prav blizo sedajnim. Naj spodnji terciarni utvari imajo v sebi premog, tudi kamneno olje, petroleum izvira iz njih na nekaterih krajih zemeljske poveršine v neverjetni obilosti. Med živali v tej dobi je posebno zanimiv tako zvani „zeuglodan“ kit (Wallthier), njegovi ostanki se najdejo v celih gromadah v severni Ameriki. Ta žival je mogla biti gotovo 60' dolga. Te živali so sicer odmerle in še več drugih plemen, katerih komaj poznamo, a med okamnjenimi školkami iz te dobe jih je več plemen, katere so podobne sedaj živečim. Napoči tedaj zarja današnjemu živalstvu, in ozirajè se na to, imenuje se ta doba eocena doba (od gerškega eos = zora in kainos = nov). Eocene utvare zaseli so drugi utvari, kateri se imenujejo miočeni utvari (od geršk. meion = manj in kainos = nov), tedaj manj novi utvari, ker za njimi pridejo plioceni (od pleion = bolj in kainos = nov) utvari. Poslednji oddelek se sedaj raji imenuje neogen.

Eocena*) tvorba se dobiva na Kranjskem v homcih proti severu od Save med Kranjem in Radoljco pri Smedniku in v Kropi. V njej se sem ter tje dobiva rujavi premog. Na Štirnškem se prostira na skladi v Slatinski, Skalski, Savinski dolini. Na Primorskem in Notrajskem spada k tem skladom Pivka, Lipava in Sočna pokrajina, terasno ozemlje jugozahodne Čičske pokrajine, velika dolina Bukari in Vinodol in zahodna stran Lošinjska, kakor je sploh znano, da sta v teh krajih samo dve tvorbi dobro izraženi, kredna in spodnja terciarna (tasselto, macigno).

V Kočevji dobiva glažuta svoj rujavi prèmog iz lagunskih nasadov terciarne tvorbe pri Schalkendorfu. Tudi pri Metliki so ti nasadi in pri Černoblji.

*) Glej mineralogijo „Slov. Matice“ str. 133.

Nič manj niso razširjeni neogeni skladi, zlasti na Kranjskem in Štajerskem. Na Gorenjskem zasedajo glavno dolino Savsko med Kranjem in Radoljco kot konglomerat, ki ga pri Naklem lomijo za mlinske kamne. Na vzhodu so v dvéh potezah, ena drži od Šmartne čez Motnik na Štirske, druga od Verhpolja pri Kamniku do Zagorja in Trebovelj kot peščenec in le deloma kot lapor in glina. V Zagorji je bogato prêmogišče okoli 15 sežnjev debelo, ki daja še bolji rujavi prêmog kot Voitsbersko, posebno v zdoljni legi. Pod njim je bela, plastična glina, prav dobra za opeke. Nad prêmogom pa je bituminozen prêmogov škrlinik, potem laporat in apnenat škrlinik, kojega predeljujejo tako kakor v Kamniku v hidravlično apno ali cement. Na Dolenskem zalegajo neogeni nasadi notranjo dolino Kostanjevško, ki se proti zahodu stegajo do Št. Jernejske okolice, proti vzhodu pa čez Savo in Brežice na Štirske. Povsod so najti dobro ohranjene okamnine, posebno pri Kostanjevici, Čateži in v Véliki Dolini na Mokriškem.

Diluvialna ali kvartarna tvorba je naj mlajša, pa tudi tukaj razločimo prejšnji utvar, diluvij, naplav, ki je celó predzgodovinski in aluvij, mlajši naplav ali proplav, ki je takrat nastal, kakor človek in se ž njim vred razvija do dan danes (mislimo na spremembe, ki se dan danes godé na poveršji zemlje po rekah, morju i. dr.).

Hitrih korakov smo tedaj prestopili široko reko časa, katera se vije med sedanjimi eocenimi tvorbami in med sedajnostjo, h kateri prištevamo človeka v zgodovinskem času. Pa koliko let je minulo odsihmal do dan danes, kdo jih bo štel? Živele so živali, katerih sedaj ni več, podoba zemlje se je različno spremenila, v Evropi so povzdignile Alpe svoje mogočne verhove proti nebesu, in še le potem, ko je nastalo to velikansko gorovje, začele so se vode, katere se izlivajo iz teh gora na vse kraje sveta. V mioceni dobi je bilo na severni poluti tropično obnebje, blizo do severnega tečaja, katerega sedaj pokriva večni led, je rastel lavor in palma. Sčasoma se je to vse spremenilo. Lepa topla stoletja so minula, in nastal je velik mraz. Čudno se bo marsikomu videlo, da nastopi ledeni čas za tako toploto, pa stvar je gotova. Ledena doba ali ledeni čas je zapustil svoje sledi, kakor tudi doba velike vročine. Se vé, da je dolgo trajalo, predno so si vedeli to razlagati. Brezštevilne skalnate sklade, katere se imenujejo blodne klade (erratische Blöcke), so raztresene po severno nemški ravnini noter daleč do ruskega, in so prav takošne, kakor škandinavske gore, tedaj ni dvoma, da so prišle od tam. Pa kako? Dolgo časa so to ugibali, na zadnje so rekli, da so te sklade priplavale po ledenih plošah v te kraje. Severna Nemčija je bila v ledeni dobi večidel pod vodo, Skandinavija je bila vsa ledena, kakor sedaj Grenlandija, silno veliki ledniki so šterleli v morje. Na spodnjem koncu so se odkrušili in tako so nastale ledene gore, katere so plavale na jug, dokler se ni led

stajal in se skala ni v morje potopila. Tako še dan danes v Ameriki ledene gore prišedše od severja plavajo obložene s kamenjem proti jugu, včasih so na njih še severni medvedje. Ko bi se kedaj posušilo atlantiško morje, bi na njegovem dnu enake blodne klade videli. (Nekateri, med njimi Buckland, pa to stvar drugače razlagajo; pravijo, da pridejo te sklade od velike povodnji [od vesoljnega potopa].) Podpirajo pa svoje misli s tem, ker pravijo, da so te klade raztrošene po dolinah in na visokih gorah, pa zarite večidel v nasipe, in zemlja je pred njimi kakor razorana; v stisnjenih dolinah jih ni, naj več jih je pa tam, kjer se doline razširjajo; posebno veliko jih leži tam, kjer je gorovje pretergano n. p. v Jurskih gorah. Sicer se pa najdejo take klade v Evropi že pri Draždanih in pri Lipskem. Veliko jih je po severni Ameriki, v južni Ameriki pri Potozi, v Afriki so v libijski puščavi, v Aziji pod vznožju himalajskih gor.

Pa naj bo že to, kakor more biti, vzemimo pa, da je bila v naših krajih enkrat doba hudega mraza, ledena doba, in pogledjmo, kako je bilo ta čas!

(Prih. dalje.)

Ključ h ključu.

Tisti, ki so g. Žnidarčičev „Ključ“ kupili, so se pritoževali, da ga ne znajo rabiti. Gospod pisatelj se jih je usmilil, ter jim je na pomoč prišel s tem le pojasnilom: Ta ključ je zložen iz 100 kvadratnih centimetrov postavljenih v verste, pa odpira s temi in kaže pogledu šolskih otrok naj bolj potrebne resnice poštevanja, razštevanja i metrične mere.

Na zgornjem koncu navpičnih verst so vpisani poštevalci; na levem koncu povodnih verst so vpisani poštevalci; tam pa, kjer se križajo verste poštevancev z verstami poštevalcev, so vpisani dotični poštevk.

Pri razštevanji se postopa nasprotno. Iz poštevkov nastanejo razštevanci, iz poštevancev postanejo razštevk.

Meter (=3·1637496') se razdeli v decimetre, centimetre, milimetre. „Ključ“ ima to glavno razdelitev. Njegovi kvadratni centimetri naredé en kvadraten decimeter, po katerem se učí meriti planjava. Edna preseklíca (diagonála) tega kvadrata razkazuje kvadratna števila: 1, 4, 9, 16, 25, 36, 49, 64, 81, 100; druga preseklíca pa dokazuje, da $5 \times 6 = 6 \times 5$, $4 \times 7 = 7 \times 4$, $3 \times 8 = 8 \times 3$, $2 \times 9 = 9 \times 2$, $1 \times 10 = 10 \times 1$. In te dve preseklíči stvaríte znamenje poštevanja. Kaže se torej tudi tù neka vzajemnost.

Ta ključ pa je taki-le:

1 × 1; 1:1

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
×	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
×	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
×	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
×	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
×	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
×	7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
×	8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
×	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
×	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

cm.

1 metr. = 10 decimetr. = 100 centimetr. = 1000 millimetr.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

55. Novo slovensko pismenstvo je razločeval Metelko v štiri dobe tako, da „I. doba se začne s Truberjem in seže do Tom. Hrena ali od l. 1550 do l. 1612. To je doba krivovérstva. — II. s Tom. Hrenom do P. Markota ali do l. 1765. To je doba pravovérstva. — III. s P. Markotom zato, ker je on prvi začel deželjske in posvetne reči — bukve za kratek čas — pisati; do zdaj so namreč Slovenci razun slovnice in slovarjev le duhovske osége bukve pisali. — IV. s Kopitarjem, ker je s svojo slovnico 1808 pravi pot pokazal, po katerem se dá slovenščina zboljšati in zlepšati, in tako nalogo storil, iz ktere se je slovenščina, četudi le počasi in čez več lét, pa vendar stanovitno in srečno noter do zdaj razvijala in razcvitala“.

„Na Kranjskem, piše v Pismenici dalje, čeravno na kraji ali koncu slovanskih narodov (kakor imé Kranj ¹⁾ krajina — Gränzland — pové),

¹⁾ Kranj je od kraj, kakor dolenci od dolej, gorenji od gorej, tadanji od tadaj itd.

se je slovensko pismenstvo narprej začelo razvijati in razcvétati. Da so se nekatere nemške in laške besede v slovenščino od bližnjih sosédov vrinile, se ob pomisleku zveze s sosedi ni čuditi; ali čuditi se je, da se to v veči osegi ni zgodilo, da dvojno število, da nekatere besede, ki so se pri vsih družih Slovanih že zdavnej zgubile, tukaj še živé, in da se je slovenščina memo vsih družih slovanskih narečij vender le v nar veči čistobi ohranila. Slovenščina nima nobenih terdih skladov soglasnikov, njéne beséde se véti del z glasniki končajo, in v zadévi njenega ji skorej prirojenega lepoglasja ji bližnje sosedstvo Italije ni v kvar.

Res je sicer, da nekteri Slovani, postavim: Serbljani in Dalmatinci v slovenščini lepoglasja pogrešajo, to pa prav za prav le tako dolgo, dokler se njih sluh našega pogostnega polglasnika ne navadi. Polglasnik, ki smo ga iz staroslovenščine zvesto ohranili, varuje naš jezik prevelike mehköte, in mu daje véci moč v govorjenji. Ravno po premembi mnogoterih samoglasnikov v polglasnik in tega spet v druge glasnike, kakor tudi soglasnikov v soglasnike, razodéva naš jezik polnôto življenja in gibanja v sebi: odpisati je p str (rižast) od tod posterv; od mikati je m-č-ta (imaginatio) od tod tudi presmajkati se (serpere); b-č od bučati zob od zebsti (v starem poméni raztergati); od kisel (kysel) kvas; od k-erniti kvar itd.

Posebnosti glasov. Skorej ne bo preveč tukaj v zgledih pokazati mnogotéri izrék: a) samoglasnikov, b) soglasnikov.

a) Pri izreki nekterih glasnikov glas ali na dolgo ali na kratko povzdignemo, in to povzdigo, ki jo náglas imenujemo, zaznamvamo z (▲) ali (■) nad glasnikom: vás pa vās; rávna, rávná; lása, lasá; sládká, sladká; dólga, dolgá; táko, takó; ígra, ígrá; pródam, prodám; dájo, dajó; na posódo, na pósodo itd. Glasnike z dolgo povzdigo tudi imenujemo zatégnjene, in s kratko povzdigo predtégnjene in glasnike brez povzdige breznáglasne.

Veči razloček delamo nad o in še véci nad e; ker ta dva glasnika ločimo v zadévi glasa in náglasa. Predtegnjen o imamo v: potòp, kolovòz, berlòg itd.; zatégnjen: potópa, kolovóza, berlóga itd. Tudi predtegnjen pa v zadévi glasa razlóčen o je v: otròk, bòb, bòk, kònj itd.; zatégnjen: otròka, bòba, bòka, kònja itd.

Ne tedaj po náglasu ampak po glasu (ker sta oba zatégnjena) se ločita: bòdem, bódem; gospòda, gospóda; móli, móli itd.

Po glasu je e visok, globok ali polglásen; po náglasu pa zatégnjen ali predtégnjen, ée ni breznáglasen.

Visoki é se v izréki bliža glasu i, kadar je ž njim stopljen, sicer se pa pred ali za njim glasi; ker teh razločkov ni mogoče z latinskimi pismeni zaznamvati, smo prisiljeni druge pridjati: s predglasnim i: pet, tek, svet, čéda, omečem, gospe, prerédil itd. z zaglasnim i imajo, kar je

vsakemu Slovencu znano, drugi pomén: *pét, ték, svét, čéda, oméčem, gospé* prerédil (verdünnt) itd.

Visoki *e* s predglasnim *i* preide v globoki *e*: svet, posvetiti; rkel, rekla; tekel, tekla; posteljem, postelji; peljem, pelji; odenem, odeni itd. visoki *é* z zaglasnim *i* pa preide v polglasnik: sv tva^ti, sv t; gr h, gr šiti; snég, snéžén; potreba, potrebovati; céna, ceníti; svét, svetiti itd.

Drugi Slovani so *é* v *i* preinili: dite, dilo itd. Ribničani pa v *aj*: dajte, dajlo itd. *e* so pa obderžali ali pa v *e* preinili: čéda ali čéda, r p, r èp itd.

Globoki *e* je 1. zatégnjen: nésem*), bérem, téčem itd. 2. predtegnjen: odprém, zažgém, kmèt itd. 3. breznáglasin: kašljem, zibljem, nošen itd.

Polglasni *e* je tudi 1. zategnjen: tárda, késén. skédnja itd. 2. predtegnjen: tård, pàrt, smàrt itd. 3. breznáglasin: tårdó, svàtlo, p'sam itd.

V enozložnih besedah glasnik radi predtegnemo, in vsak predtegnjen *i* ali *u* preide v *e*: d'm, b'k, kr'h itd. V večzložnih besedah ga pa zatégnemo in spet *i* ali *u* razločno izrečemo: dima, bika, kruha itd. Ravno tako velikrat tudi breznáglasin *i* ali *u* v govorjenji v *e* preinimo, in kadar ga zatégnemo, vselej *i* ali *u* razločno izrečemo: jézak, jezika; kožah, kožuha itd. V enakih prigodkih se tudi *é* v *e* in *e* v *e* preinili: hl' b, hl ba; sn' g, snégá; človek, človeka; kmèt, kmeta; zèt, zéta itd.

Na Dolenskem in tudi na Štajerskem se *u* v nekterih krajih kakor *ju* v nekterih pa kakor *ü* izgovarja: bjuča, büča; kjupil, küpil; kjuril, küril; krjuha, krüha itd. namesti buča, kupil, kuril, kruha itd.

b) Izmed soglasnikov je seosebno treba vediti, kako se *l* izrekuje; ta soglasnik je kakor tudi *n*, kadar ima v pisanji *j* za seboj, topljen t. j. *lj*, kakor tudi *nj*, se v en glas izrekujeta: ljudje, kralj, Ljubljana itd. Sicer pa je *l* čist: lep, leča, lipa itd. Ta *l* premine gorenci pred *a*, *o* in *u* v *v*: pvatno, masvo, Vuka itd. namesti platno, maslo, Luka itd. V té naključbi pišejo Poljaki svoj debeli ali presekani *l*; kadar pa pred *a* ali *o* tega *l* ne pišejo, je gotovo namesti *a* ali *o* pri nas *e*: lato pri nas leto, lat pri nas let. Kjer Poljak pred *u* *l* piše, je gotovo *lj* pri nas: lubié pri nas ljubiti. Na dolenskem pred *a*, *o* in *u* čist *l* izrekujejo: skala. Vendar se pa tudi v nekterih krajih na dolenskem sliši kakor poljski presékani *l*: skaža. Sicer se pa véci del na Kranjskem *l* pred

*) Oba *é* v *zategnem* in *nésem* sta zategnjena pa s tem razločkom, da v *zategnem* je visóki, v *nésem* pa globóki *e*. Nekteri zaznamvajo visóki *e* z (*v*) in pišejo: *zategnem*. To pa meni ni kaj všeč, in sicer zato ne, kér 1. ta kljukica že nad debélimi sícniki, potem pa še nad *e*, enóto in lepóto pisanja kali; in 2. tudi razločka med predglasnim in zaglasnim *i* ne naznani. Clo napèno je pa, kakor se v nekterem pisanji najde, to kljukico nad breznáglasen *e* devati, kakor: človek itd. Po moji misli bo nar boljše visóki zategnjeni *e* z (*l*) in globóki zategnjeni *e* z (*l*) zaznamvati: zategnem, nésem itd.; nad breznáglasnimi glasniki pa nadnaglasnike opuščati, tedaj ne: *pésém* ali *pesém*, *térdén* ali *térdén*, ampak *pésem*, *terden* itd.

soglasniki in na koncu besed kakor *v* izrekuje: dolg, poln, polh, dal, vzal, učil itd.

Kaj posebnega je tudi to, da na Gorenskem na koncu besed *d* prav tako kakor angleški terdi *th* ali pa *θ* v Novogreškem, in v nekterih krajih kakor *s* izrekujejo: hus, ters, gospos itd. namesti hud, terd, gospod itd.

Goltnike *g*, *h*, *k* na gorenskem pred *e* in *i* veči del v debele sič-nike tudi v ptujih besedah premine: štenže (pa tudi noje), muše, tače itd, namesti štenge, noge, muhe, take itd. Nekteri pa v tem nastopu *k* kakor *tj* ali kakor Dalmatinski *ch* izrekujejo.

V ptujih besedah se *f* velikrat v *v*, *b* ali *p* spremeni: veršt, bakla, Štepanja vas. Nekteri na dolenskem *f* v *h* premine in pravijo: Habjan, hajmošter namest Fabjan, fajmošter. Nemci pa nam nasproti naš *b* v *f* spremine: Ljubno Laufen, Bistrica Feistric, Žabnica Safnic itd. Domača popaka je pa, de nekteri *b* na koncu besed ali pa pred *k* in *t* v *f* premine: bof, bofki, droftine namesti bob, bobki, drobtine.

Tako tudi *h* namesti *d* pred *k*: rehko, glahko ali gvahko namesti redko, gladko; ali pred *e* in *i* *l* namesti *v*: bukle, v cerkli, na gvali nese itd. namesti bukve, v cerkvi, na glavi nese itd.

Na koncu besed nekteri *g* kakor *k*¹⁾ izrekó, nekteri ga pa v *h*. spremine: roh, sneh, prag namesti rog, sneg, prag itd. Nekteri hribovci bolj na notranjskem sploh namesti *g* izrekujejo mehki *h* Pemcem enako: holob, hlava, noha itd. namesti golob, glava, noga itd.

O telegrafu.

Mojemu predavanju o telegrafu v ljubljanski čitalnici manjka sklepa, ker imel sem o tisti priliki telegrafične stroje pri sebi, in mi je bilo mo- goče, tiste občinstvu razložiti.

Ker je „Uč. Tov.“ moj govor prinesel, je potrebno, da dodam tudi potrebno razlaganje aparatov, pri telegrafovanju naj potrebnjših. Ti-le so: Ključ in pisalec (Schreibapparat) po sistemi Morsé-a in baterije.

Prej sem omenil, da je za telegrafiranje potreben „enomen tok“ (gleichmässiger Strom) galvanične elektrike, ki se razliva po železnem drotu, kateri je ovit okoli prav mehkega in čistega železa.

Galvanična elektrika ze vzbuja v baterijah. Te so sestavljene tako-le: V stekleni kupici stoji valj (cilinder) iz cinka, v njegovi votlini zopet lončena okrogla kupica, rahlo ožgana, tako da tekočina zkozi udari, pa ne toliko, da bi od nje kapala, in v tej persteni kupici stoji bakreni cilinder.

¹⁾ Mehke soglasnike: b, d, z, ž in g na koncu besed ali pred terdimi soglasniki izgo-varjamo sploh terdo: golob, sád, gladko, mraz, nizko dež, težko, prág itd. kakor golop, sat, glatko itd.

Voda nekoliko osoljena je tista tekočina, katera obdaja lončeno kupico; tekočina pri bakru v perstni kupici je tudi voda, v kateri je raztopljen bakreni medni vitrijol. Cilinder cinka in bakra imata vsaki po eno vretenico (Schraube). Ako privežemo en konec drota za cinkovo, drugi konec tega drota za bakreno vretenico, imate po celem drotu enomerni tok galvanične elektrike, tudi če je drot veliko milj dolg. Ena sama tako sestavljena kupica se imenuje galvanični element, in en konec cinkove vretenice negativni, drugi s bakreno vretenico pozitivni pol.

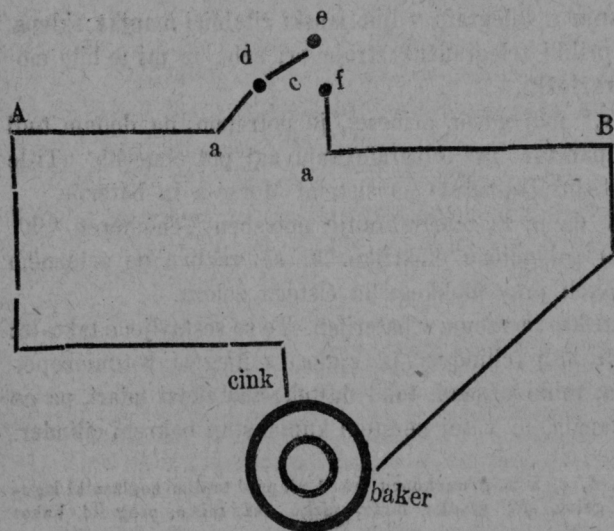
Da je tak močnejši, zveže se več takih ena z drugo, tako da je pozitivni pol vselej z negativnim zvezan, in da pri prvi kupici ostane cinkova, pri zadnji kupici pa bakrena vretenica prazna. To je potem galvanična baterija. Ako v ta dva prazna konca z vretenicami priterdimo v vsako kupico konec istega drota, tako je tok elektrike, kateri se razprostira po drotu, toliko močen, da je mogoče ž njim, ako bi drot vso zemljo obsegel in bi obdan bil z dobrimi neprevodniki (Nichtleiter) okoli vse zemlje telegrafirati.

Ako je pa drot pretergan, jenja tudi tok. Tok si moramo misliti enak mirno tekoči vodi.

Mislimo si stekleno dolgo cev, po kateri se enomerno voda steka. Ako bi imela cev malo zatvornico, bi lahko tok vode čisto ustavili, ali ga razdelili v krajši ali daljši curke.

Ravno tako je pri električnem toku po drotu, zatvornica se pa tukaj imenuje ključ.

Ključ je kjerkoli v drot tako vrezan, da se ž njim drot preterga, kedar hočemo; pa se ravno tako hitro tudi more zvezati n. p. tako-le:

A in B sta konca drota eden zvezan z cinkom, drugi z bakrom, in vsak pri aa zvezan z železnim kolčkom, c bi bil ključ, pri d v železni kolč tako vdolan, da se mali konec železa ali druge kovine, ne da bi izgubil dotiko s kolčkom, dá vzdigovati.

Ako je konec ključa e v dotiki s kolčkom pri f, tako je drat A z dratom B torej tudi negativni pol s pozitivnim polom baterije zvezan; v drotu in ključu je električni tok — ako je pa konec ključa e oddaljen od kolčka f je drot pretergan, baterijina pola nista zvezana in tok v drotu in ključu mine. Ako terpi dotika dalj časa, je tok dolg, terpi pa le malo časa, je tok tudi prav kratek.

Ako roko v zrak pomolimo in jo precej nazaj potegnemo, je to kratko znamenje, ako je dalj časa v zraku deržimo, je to dolgo znamenje in po kombinaciji teh dveh znamenj se da sestaviti celi alfabet.

To pa bi bila samo začasna vidljiva znamenja; hočem zdaj povedati, kakošna je mašina, katera nam znamenja kratkega in dolgega toka po ključu v našo voljo dana, tudi na papir natiskuje. (Konec prih.)

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levčnik, ljudski učitelj.

(Dalje. *)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega akusiš, zapiši! — Po tej poti omeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Iz med slovesnih božjih služeb, katere so se rojstni dan svetlega cesarja obhajale na Dunaji, naj poleg opisane vojaške omenim zlasti še onih dveh, ki ste se opravljali ob 10. uri v Karol Boromejevi, ob 11. uri pa v metropolitanski Št. Štefanski cerkvi. Pervo so bili osnovali slušatelji gospodarstvenega kurza, in so pri taisti tudi sami peli. Lepo in očitno so kazali s tem svoje verstvo, ter ob enem razodeli tudi spoštovanje in hvaležno serce do svetlega vladarja. Vsa slovesnejša še pa, se vé, je bila velika maša ob 11. uri v Št. Štefanski stolnici, ktero je opravljal gosp. kardinal-nadžkof vitez Rauscher, in katere so se udeleževali poleg vseh ministrov tudi načelniki višjih državnih vradnij, oddelek sijajno opravljene dvorne straže, veliko vradnikov in mnogo najodličnejše gospode. Gnječa v cerkvi je bila zelo velika; vendar sem se bil vstopil

*) Ker se je v spis zadnjega lista (in tudi že v več poprejšnjih) vrinilo mnogo mi jako neljubih tiskarnih pomot, naj tu nekatere popravim! Na str. 202 v 9. verstici od spodaj gori beri namesti „od 18. stoletja“ pravo: od 13. stoletja; in ravno na tej strani v 6. verstici od spodaj namesti „Spodnje lice cesarskega dvora“ pravo: Sprednje lice cesarskega dvora. Na 204. strani v 22. verstici od zgoraj naj se prislovica cesarja Franca I. pravilno glasi: *justitia* (ne pa *justicia*) fundamentum regnorum, po našem: Pravica kraljestvom (in ne kraljestvu) podlaga“; na 205. strani v predzadnji verstici naj se bere namesti: „mimo odličnega cesarjevega spremstva“ pravo: mimo visokslavnega cesarjevega gospod soródnika in njihovega sijajnega spremstva.

na tako mesto, da sem zamogel v lice videti vsa znamenitejša osebstva. Nadjal sem se, da bom vsaj danes slišal doneti velike orglje na glavnem koru, toda zastonj. Res ne vem, čemu da jih imajo. Tudi z velikim zvonom se ni zvonilo. Ako bi ga imeli naši slovenski fantje v pestéh, ti bi mu pač ne dali take dneve pokoja, in gotovo bi ne smel molčati.

Popoldan gnalo me je siloma na višino Št. Štefanskega zvonika; vreme bilo je namreč posebno ugodno za v to potrebni daljnovid. V mali hišici ob cerkvi zglasilo se nas je več tovarišev iz enakega namena, in precej je bil pripravljen deček, ki nam je odperl vhod v zvonik in pospremil nas tudi na stermoglavo višino njegovo. Ako človek tega velikana gleda s terga pred cerkvijo, se mu zarad orjaških okrožnih poslopij ne vidi še ravno tako od sile visok; če pa se začne pospenjati po njegovih znotranjih kamnitih stopnjicah na višavo, pa res že nekako stegna bolijo, preden se dospè do orjaka zvóna, ki ga v Avstrii in tudi dalječez meje njene nima pára. Vlit po srečno premagani turški vojski leta 1711. iz 180 vpljenih turških topov, tehta ta velikán 354 centov, kembelj 14, jarm pa 52, vse skupaj tedaj 420 centov. Visok je 2 sežnja v krilu meri na širokost 11 čevljev, debel je pa 1 čevlj. Bron njegov je svitel, kakor bi bil še le včeraj vlit. Razun vsake kvaterne nedelje se zvoni s tem zvonom druge praznike le štirikrat, tedaj skupaj osemkrat na leto; 10 možakov ga góni. Zaradi silne teže se raztega zvonov oder celo od tal gor, t. j. od prvega oboka, ki se pospenja nad cerkvenim vhodom. En vhod pelje, namreč v cerkev ravno pod velikim zvonikom, ki stoji n. pr. ravno ob sredi južne cerkvene strani. Ko smo se orjaškega zvóna že dovolj nagledali, peljal nas je postrežljivi deček še naprej na višavo. Kmalu dospeli smo do ognjavarjevega bivališča, odkjer se odpira na vse štiri dele sveta velikanski, res redki razgled, ki se ne more lahko popisati. To mora človek le sam videti. Morje hiš, palác, vojaških stavb, ulic, tergov, vertov itd. je razgernjenih pred nami; krasne cerkve pa z njihovimi zvoniki kipé nad vsem tem enako otokom v sredi morske planote. Stopiva, dragi bravec moj, v duhu k lini, ki nama odpira razgled proti severju. Tù ugledava med versto mnogo drugih poslopij: vseučiliško, dominikansko in gerško (staroversko) cerkev; krasno in bogato Leopoldovo mesto, ter njegovi najlepši oddelek „Praterstrasse“ z lepo l. 1845. dodelano cerkevjo sv. Janeza; bolnišnici usmiljenih bratov in usmiljenih sester; novo dvestolpno (še ne dodelano) cerkev v Brigittenau-i; kolosalni severni kolodvor, ki je pravi stavbeni umotvor; Nussdorf. Unkraj Donave pa se razteza obširna planota Moravskega polja (Marchfeld), kakor dalječ nese oko.

Lina proti jugu kaže nam zopet novo kozmoramo. V bližavi vidimo: kapucinsko in avguštinsko cerkev; cesarski dvor; cerkvi nemškega in maltezerskega reda; cerkev sv. Ane. Kaj lepo nam kaže unkraj rečice

„Wien“ svoje krasno lice nasproti cerkev sv. Karola Boromeja; za njo razprostira se okraj videnski z cerkvama Elizabetino in Pavlanarsko; naprej k desni raztega se okraj „Margarethen“ z cerkevjo enacega imena, še naprej okraja „Mariahilf“ in „Neubau“. Tudi obširni zapadni kolodvor (Elizabetine železnice) in ponosni „Schönbrunn“ z zelenim gričevjem v ozadju ugledamo odtod, kakor tudi Gumpendorfsko cerkev, Matzleindorfsko pokopališče, in dalječ doli nad Badenom obširni cesarski zverinjak.

Prestopivši k lini na vzhodni strani vidimo med drugim: južni kolodvor in onega ogersko-raabske železnice; ogromni arsenal; Belvedere; novo gotiško cerkev, zvano „unter den Weissgärbern“; glavno colništvo; dom vojaških onemoglencev (Invalidenhaus), „Centralmarkthalle“, prezali mestni perivoj, Kursalon itd.

Iz line proti zapadu ugledamo poslednjič: cerkev Št. Petersko, minoritsko, italijansko-národno, Št. Mihaelsko, vojaško-garnizonsko, zvano „am Hof“, šotensko in Marije-stopniško (Maria-Stiegen). Dalje vidimo tû poslopja vojaškega ministerstva, papeževega poslanstva in mestno hišo; glavni stan ognjagasilcev; poslopje kreditnega závoda; — naprej tje je prekrasna gotiška dvestolpna „Votiv-cerkev“, državna zbornica in Rudolfova vojašnica; — še naprej obširno Jožefovo mesto, „Altlerchenfeld“ z neprilično lepo bizantinsko cerkevjo; cerkev oo. Piaristov i glavna bolnišnica itd. — Konec predmestij se razprostirajo veliki vojaško-vadni prostori imenovani „auf der Schmelz“; v njih ozadju pa se dvigujejo precej visoki verhovi: „Leopoldsberg“, „Kahlenberg“, „Kobenzl“, „Herrmannskogel“, „Heuberg“, „Galiziberg“ in „Türkenschanze“. Se vé, da človek kratko malo vsega ne more natanko popisati, kar se iz Št. Štefanskega zvonika vse vidi; vendar pa želim s temi svojimi versticami pozorne storiti častite tovariše svoje, ki pojdejo na Dunaj, in opomniti jih tako rekoč na naj poglobitnejši kraj, odkjer si ogromni Dunaj lahko ogledajo hkrati. Ognjavár od tam zamore zapaziti vsako požarno nesrečo v bližavi in obširni daljavi; ima pa tudi pri rokah svoj lastni telegrafični aparat, po katerem stoji v zvezi z vsemi ognja-gasilnimi napravami v mestu in predmestjih, ter jim tako določno naznaniti zamore vsako ognjevo nevarnost in nesrečo.

Ognjavarjevo stanovanje pa ni še najvišje mesto v zvoniku, kamor se priti zamore; gre se po tesnih kamnitih stopnjicah lahko celó gori blizo do verhunca njegovega, in sicer je napravljena ondi gori na zunajni strani dobro zavarovana, in torej čisto nič nevarna galerija, po kateri se zamore iti okrog in okrog strešne piramide. Da sem se tudi jaz potrudil še tje gori, se razume. Razgled od tam je, kolikor višji, toliko popolnši. Ondi zapisal sem si v svojo noticno knjižico naslednje besede: „Tukaj se spominjam vseh rodoljubov slovenskih; vsega zvestega našega

národa, in vseh mojih ljubih domačinov. Iz daljave jim zakličem: Bog živi! 18./8. 1869. Na višini Št. Štefanskega stolpa“.

Preden se ločim v duhu z verhunca zvonikovega, naj povem še, da je on služil o raznih vojskinih časih vojskovodjem kot gledališče bojišča (Observationspunkt); tudi puntarji l. 1848. so tje gori hodili gledat, kdaj jim donesó rovarski madžarski sobratje željene pomoči. Al namesti podpore prinesel je bil za obadva le hrabri herviški ban Jelačić brezavko. Slava njegovemu spominu!

Po neštevilnih stopnjicah — pravijo, da jih je blizo 800 — korakal sem zopet navzdol, vesel pa sem še sedaj, kedar se spominjam nepopisljivega razgleda z zračnih višin Št. Štefanskega zvonika. (Dalje prih.)

Šolsko obzorje.

Iz Šentjerneja na Dolenskem. Učitelji šolskega okraja na Kerškem smo imeli 3. junija t. l. šolsko konferencijo, katero je sklical okrajni glavar grof Chorinski po 3. §. postave 8. maja 1872.

Vprašanja (po nemški zastavljena) so bila:

1. Razgovor o šolskih knjigah in berilih in sicer o učnih pripomočkih in nasveti o vpeljavi novih učil in samoučil.
2. Posvetovanje o učnem črtežu.
3. Vpeljava metrične mere in tehte v ljudski šoli.
4. Zdravstvo po ljudskih šolah.

Gosp. okrajni glavar predstavi novega c. k. okrajnega šolskega nadzornika gosp. prof. Werner-ja in v daljšem govoru povdarja g. glavar potrebo, da učitelji poznajo nove šolske postave, njih vednost razširjajo in mladini vcepijo spoštovanje do njih.

Odzdralja potem gosp. profesor Werner, ter navaja vzroke, kateri so ga naklonili, da sprejme nadzorništvo ljudskih šol, ker namreč vé in sprevidi, da se v ljudskih šolah more več storiti za blagor ljudstva kakor v srednjih šolah i. dr.

V predsednikovega namestnika se voli gosp. Janez Brezic in za perovodji gg. Kasp. Gašperin in Jan. Sajè.

Bere se red pri zborovanji, kateri ima veljati vsem.

Pervo točko smo obravnavali tako, da naj se gleda pri I. berilu na to, da ne bo toliko pomot v njem¹⁾ in učitelji so želeli, da bi se ravno I. berilo

¹⁾ Naj novejši natis I. in II. berila je napravil g. Levstik, kateri je strokovnjak v tem. Ni tedaj tiskarna pomota, ako berete v I. berilu: »niti sta tenki, ali govedi sta rogati« i. dr., g. L. vé kaj piše in zakaj piše. — Naj pa že kdo misli o g. L. pisavi, kar hoče, to je gotovo, da se bomo, sedaj tako ravnali, kakor najdemo v šolskih knjigah zapisano, — in take oblike bo imelo tudi g. P. »Spisje«; komur ni to všeč, naj pa piše svoje, samo pazi naj, da pravo zadene, in naj nikar ne ima novejših poprav za tiskarne pomote. — Nadejajmo se pa tudi, da nam bo g. L. o svojem času sam povedal, zakaj da tako piše in ne drugače; sicer pa ukazeljni učitelji primerjajo oba natisa beril, in v stari natis si zapisujejo nove oblike in izraze, ter se tako naj hitreje naučé pravilneje pisati.

metodično²⁾ predelalo — od abecednika noter do II. berila naj bo vse metodično sestavljeno. Želeli so učitelji zemljevida³⁾, nekateri so vedeli pripovedovati od izvrstnih. O učnem smotru je bil zgristi terd oreh, kajti težko je določnega kaj reči pri tako različnih šolah, kakoršne so na Dolenskem, toliko otrok — slabo obiskovanje sim in tje tesne šolske sobe. — V izdelovanji učnega črteža so bili izvoljeni gg. nadzornik Wurner, Gašperin, Kaliger, Sajè in Lunder, ki so med tem časom, ko je konferencija prenehala, sestavili učne smotre po enorazrednih ljudskih šolah, kolikor je bilo to mogoče pri tako raznih krajevih okoliščinah. —

O metrični meri so se oglasili gg. Sajè, potem Fl. Kaliger in Lunder in poslednjič g. c. k. nadzornik, kateri je novo mero bolj temeljito razlagal, kakor je ljudskim učiteljem sploh mogoče. Podaril je gosp. nadzornik šoli v Kerškem metrično mero na dolgost, planoto in uteho.

O zdravstvenem nauku so govorili gg. Lunder in Jož. Jerom.

Potem je prišla na versto učit. bukvarnica, za katero so skup zložili dobrotniki v prvi verstvi gosp. Hočevar iz Kerškega, gg. grof Chorinski in komisar Rudkovski potem pa učitelji.

Dohodki so	246 gl.
Stroški	184 gl. 58 kr.
Ostane še v kasi	61 gl. 42 kr.

tudi za l. 1873. so plačali p. n. gg. grof Chorinski 10, Rudkovski 5 gl. in učitelji po 1 gl.

Knjig je vseh skupaj 174 med njimi prav izvrstne.⁴⁾

Brala so se še nekatera vprašanja, katera je sestavil g. okrajni šolski nadzornik.

V stalni odsek (ständigen Ausschuss), da pripravi tvarino za prihodnje zborovanje, so bili voljeni gg. Janez Brezic iz Leskovca, Kasper Gašperin iz Kerškega in Jan. Sajè iz Kerškega. — Za poslance k deželni učiteljski konferenciji so se volili gg. Gašperin, Sajè in Flor. Kaliger. —

Ø 7. uri zvečer je bilo sklenjeno zborovanje z govorom g. nadzornika. — Pervikrat, kar učitelji zborujejo, dobimo nekako dnino za potovanje. —

Po nasvetu g. okrajnega nadzornika so si nekateri naročili nemško knjigo, katera obsega vse šolske postave, katere bo treba učiteljem dobro poznati.

Tako dolgo še ni trajalo nikjer, kjer koli sem bil dosihmal učiteljsko zborovanje, a odločeno je tudi po novih šolskih postavah tudi po več dni, ako je potreba pa čas je bil da smo končali, ker nekateri učitelji so že imeli drugi dan šolo. —

²⁾ S tem je veliko ali pa tudi nič povedano. — Metodično naj se predela I. berilo, da bode stopnja od abecednika do II. berila pravilnejša. No, dobro! Pervo berilo ima v sebi moralične povesti, ima pa tudi podučna berila iz prirodopisja. Morda bi nekateri želeli manj moraličnih povesti, in da bi se izpustile vaje začeni od 30—37 ali druga enaka, ker tega se otroci učé iz zgodéb sv. pisma ali sploh pri kerščanskem nauku, in namesto teh naj bi se vzele berilne vaje iz prirodopisja i. dr. To bi bilo jasno povedano, zakaj da berilo ni metodično in katere poprave bi se želele.

³⁾ Pri II. berilu imate v naj novejšem natisu zemljevid avstrijskih dežel, mar bi želeli zemljevid kranjske dežele, ali bi bilo to bolje? Za Kranjsko nam je g. Stegnar narisal zemljevid; v teh okoljščinah moramo zares hvaležni biti, da je bilo mogoče g. St. to izpeljati.

⁴⁾ Se vé, da večidel nemške, slovenskih tako učitelji ne potrebujejo, ako jih pa hočejo imeti, naj si jih pa sami kupijo.

Prazniki sv. Alojzija smo pri nas po stari navadi slovesno praznovali, ob 9. je bila sv. maša, pri kateri so šolarji peli lepo pesem od sv. Alojzija, kakor jo je zložil g. Gerbic, in g. katehet Valentin Klobus so spodbujali šolsko mladost, da naj v svojem življenju posnema šolskega patrona sv. Alojzija. (To pa vse nekako diši po cerkvenem nadzorništvu. — Kaj pa mislite!)

Iz Ljubljane. (Zelo važna novica.) — Pri nas se je osnovalo slovensko učiteljsko društvo, katero se imenuje, da se razloči od sedajnega slovenskega učiteljskega društva, izključljivo pravo liberalno slovensko učiteljsko društvo. Osnoval ga je g. prof. Gariboldi in drugovi, dalje vsi tisti, kateri se za g. Simo v »Laib. Schulzeitung« skrivajo.

Kdor ne verjame, naj bere pazljivo l. l. 12. i 13. »Laib. Schulzeitung«. Organ tega društva je in ostane — nemška »Laib. Schulzeitung«. To pa nič ne dé; — »jaz vendar-le žalujem po svojem možu«, je rekla vdova, katera je po moževi smerti pisano obleko nosila, »na obleki nič ni, da je le serce černo«.

Kdor k temu društvu pristopi, spornile se mu bodo vse želje, kakor izvoljenim v Mahomedovem raji.

Sedaj se društvo sicer imenuje liberalno, pa na tem ni toliko pomena, o letu osorej se bo pa imenovalo klerikalno, in ono klerikalno pa liberalno, saj na imenu ni vse.

Društvena pravila še niso do dobrega znana; kakor jih vzemo, jih priobčimo, a le toliko je znano, da se vsak ud s prisego zaveže, ogibati se klerikalnega slov. društva in njihovega »organa«, »Učit. Tov.«, katerega vrednik umerje za to, da mora pravi učitelj tudi cerkven služabnik biti. (Preveč časti za »Tov.« vrednika.)

Organ izključljivo pravega napredovalnega slov. društva je »Laib. Schulzeitung«, katera velja 2 gl. 50 kr., kdor pa plača 3 gl. jo bere zastoj.

— 3. julija je imelo učiteljsko društvo iz okrajev Kozje, Sevnica in Brežice na Štirskem svoj peti redni shod v Sevnici. Poziv štirskega »Lehrerbunda« naj bi društvo poslalo zaupnico gosp. Bobiesu, so naši verli štirski tovariši enoglasno odbili. Pri vkupnem kosilu se je med drugimi napitnicami tudi Kranjskim narodnim učiteljem napivalo (ali tudi novemu slov. društvu?). — Prav tako, spominjajmo se povsod drug drugega, in bodimo složni, kajti ravno nam slovenskim učiteljem treba je največ sloge in prave bratovske ljubezni, ako nam je res kaj mar za napredek in povzdigo našega narodnega ljudstva.

Društvenike učiteljskega društva za Kranjsko, kateri so bili že l. l. opominjani in so z letnino za l. 1871. in nazaj na dolgu, smatramo za izstopivše, ako do konec tega mesca ne plačajo svojega dolga; članove slovenskega učit. društva, pa vljudno vabimo, da plačajo letnino za l. 1873. in oziroma za l. 1872 (§§. 5 i. 6 društ. prav.) O svojem času dajemo javno odgovor od svojega gospodarenja in delovanja; vnanji odborniki se tega vsaki čas lahko prepričajo; za to jim ni treba tega po časopisih popraševati.

Odbor slov. učiteljskega društva.

Razpisi učiteljskih služeb na Kranjskem.

V četvororazredni ljudski šoli v Škofjiloki oddaja se podučiteljeva služba. Prosilci naj svoje prošnje s potrebnimi prilogami vlagajo pri podpisnem okrajnem šolskem svetu do 10. avg. t. l.

C. k. okrajni šolski svet v Kranji 6. jul. 1873.

V ljudskih šolah v Postojni, v Vipavi, v Vremu, v Šturiji, v Ternji, pri sv. Petru in v Postenji oddajajo se učiteljske službe. Prosilci s potrebnimi spričali oddajajo pa se do 10. avg. t. l. pri c. k. šolskem svetu v Postojni.